

50 JAAR STICHTING HUISVESTING WERKENDE JONGEREN IN LEIDEN

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD 7

WANHOOP EN WONINGNOOD 8

Jan Karstens, bestuurslid van (bijna) het eerste uur 18

HET CENTRUM ALS PROEFTUIN 23

Een jonge ondernemer, midden in het leven, midden in het centrum 44

Riet Schouten, van administratief medewerker tot directeur 48

KROTTEN EN KASTELEN 54

Wonen in een monumentaal pand in het centrum van Leiden 72

MARKANTE METAMORFOSES 76

Het mooiste appartement dat de SHWJ te bieden heeft 92

FUNCTIONEEL VERSUS FRAAI 96

Locatie, locatie, locatie 112

Roel van den Berg, de penningmeester die de stichting financieel solide maakte 116

WONEN AAN HET WATER 122

Moeder en dochter: twee generaties SHWJ-huurders 130

Onderhoudsmedewerker Arie Honsbeek 135

WONEN IN HET GROEN 138

Wonen buiten het centrum geeft een gevoel van vrijheid 148

BUITENRUIMTE OM TE ONTSPANNEN 152

Een oase van rust in het drukke Leidse centrum 158

WOONTRENDS 162

Liefde wordt beloond 172

Samen bootjes kijken aan de Rijnsoever 176

HET SOCIALE HART VAN DE STICHTING 180

Gezelligheid in en om De Verleyding 190

Voorzitter Rob Lever, al veertig jaar verbonden aan de stichting 194

Dankwoord 199

Referenties 200

VOORWOORD

Dit jaar is het vijftig jaar geleden dat de Stichting Huisvesting Werkende Jongeren (SHWJ) werd opgericht. In die vijftig jaar hebben wij altijd vooruitgekeken. Er was nog zoveel te doen, er waren nog zoveel jongeren op zoek naar een woning. Maar nu grijpen wij de gelegenheid aan om ook eens terug te kijken.

Het is prachtig om te zien met hoeveel bevoegenheid en inzet de stichting is opgericht en hoe idealistisch die beginjaren waren. Door maatschappelijke ontwikkelingen raakte dat gevoel van toen weleens ondergesneeuwd, maar steeds keren we ernaar terug. Waar het om draait, is dat je er voor elkaar bent. Dat geldt voor ons als stichting: wij zijn er voor de werkende jongeren. Maar zij moeten het ook samen doen. We hebben een gezamenlijke wens om een fijne woonruimte te vinden waar je als jongere een zelfstandig leven kunt opbouwen. Dat doe je in een omgeving met andere jongeren in een soortgelijke situatie, in dezelfde levensfase, met voor een deel dezelfde verwachtingen van de toekomst. Je loopt tegen dezelfde dingen aan. Dan is het fijn als je steun hebt aan elkaar.

Het mooie van terugblikken is dat je ziet hoeveel je bereikt hebt. In de afgelopen vijftig jaar hebben wij ongeveer tienduizend werkende jongeren een thuis kunnen bieden. Daar hebben we hard voor moeten werken, want er waren heel wat hobbels op de weg. En we kunnen niet op onze lauweren rusten. De woningnood is niet opgelost. De vraag om huisvesting voor werkende jongeren is nog even groot als in de jaren zeventig. Dat heeft wel een andere oorzaak. Toen was de maatschappij er nog niet op ingericht: het was gebruikelijk dat je bij je ouders bleef wonen tot je ging trouwen, en zelfs daarna nog wel. Er waren geen geschikte woningen voor de jongeren die in de jaren zeventig massaal wilden uitzwermen. Nu is de samenleving er wel op ingesteld, maar is er nog steeds onvoldoende betaalbare woonruimte voor jongeren. Omdat de spaarrente op dit moment naar 0 procent is gedaald, is de vastgoedsector een van de weinige die nog renderen. Iedereen die geld met geld wil maken, zonder zich in te zetten voor de maatschappij, duikt op de vastgoedmarkt. De SHWJ moet concurreren met particuliere huisjesmelkers en met harde investeerders die alleen gaan voor eigen gewin en rendement, en niet voor betaalbare woningen en een bijdrage aan het geluk in de maatschappij. De komende vijftig jaar staan wij dan ook weer voor een fantastische uitdaging. Mijn handen jeuken!

Arie Feij

Directeur Stichting Huisvesting Werkende Jongeren
14 april 2020

MARKANTE

METAMORFOSES

WONEN IN EEN BIBLIOTHEEK, HOSPITAAL OF BEJAARDENHUIS

In het begin van de jaren tachtig kocht en bouwde de Stichting Huisvesting Werkende Jongeren niet alleen panden, maar renoveerde er ook veel. Dat betekende natuurlijk al een make-over, maar daarbij ging het veelal om het splitsen en aanpassen van hele huizen in zelfstandige woonruimtes. Er waren ook markantere metamorfoses, zoals die van Boommarkt 6-7 aan de Rijn tegenover de Apothekersdijk, een gebouw dat eerst een kantoor was waarin de gemeente een aantal afdelingen had ondergebracht, voordat de SHWJ er in 1981 woningen van maakte. Of Morsweg 114-128, ook aan de Rijn, waarin een fröbelschool eerst een christelijke kleuterschool werd en in 1982 een metamorfose onderging tot appartementen – de school herbergde overigens ook de hervormde zondagsschool Immanuel, de 'Schaakzolder' van de Leidse Jeugdschaaksociëteit en een zaterdagse 'Soos' voor jongeren van boven de 14 jaar, en deed tijdens verkiezingen bovendien dienst als stemlokaal.* Drie panden die een andere bestemming hadden voordat jongeren er kwamen wonen, springen eruit: een bibliotheek, een hospitaal en een bejaardenhuis.

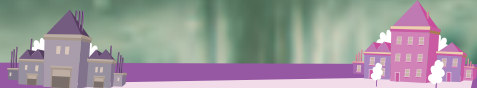
* Een *fröbelschool* was een kleuterschool volgens de beginselen van de Duitse pedagoog Friedrich Fröbel (we hebben er het woord *fröbelen* 'knutselen' aan overgehouden), en soos komt van *sociëteit* 'club, gezelligheidsvereniging'.

Een grachtenpand aan de Breestraat

Sommige SHWJ-panden zijn eeuwenoud, zoals je hiervoor kunt lezen in het thema *Krotten en kastelen*. Vóór de huidige bewoners waren er door de eeuwen daarom heel wat mensen die dezelfde woning 'mijn huis' noemden. Van de meeste van die voormalige bewoners is niets of maar weinig bekend, maar sommigen van hen hebben hun sporen nagelaten. En ook de huizen zelf hebben van alles meegemaakt in de lange tijd dat ze bestaan.

Neem de Breestraat 27, een pand uit het midden van de 18e eeuw. Daarin woonde bijvoorbeeld van 1821 tot 1835 de archeoloog Caspar Reuvens, voordat het huis in 1910 werd ingericht als openbare bibliotheek. En vijfenzeventig jaar later onderging het weer een metamorfose, nu tot woningen voor werkende jongeren. Caspar J.C. Reuvens was de allereerste hoogleraar Archeologie in de wereld en de oprichter en eerste directeur van het Rijksmuseum van Oudheden. Zijn dochter schonk Breestraat 25-27 in 1909 aan de eerder dat jaar opgerichte Vereeniging voor Openbare Leeszalen. Deze vereniging maakte er een bibliotheek in en gaf die de naam *Reuvens*. Net als de naam Reuvens heeft die eerste openbare bibliotheek van Leiden trouwens een wereldvermaard tintje: een van de initiatiefnemers ervan was professor Hendrik Lorentz, die de Nobelprijs voor Natuurkunde kreeg en die de weg bereidde voor de relativiteitstheorie. Hij stond dan ook in hoog aanzien bij zijn vriend Albert Einstein, die regelmatig bij hem op bezoek was in Leiden (en er vanaf 1920 bijzonder hoogleraar was).

Een panter aan de deur

Voor de deur van Breesstraat 27 liet Caspar Reuvs speciaal een deurklopper maken: een panterkop met een grote ring, die de deur nog steeds siert. Hij liet zich daarvoor inspireren door een Romeins beeldhouwwerk dat in 1819 een van zijn eerste aankopen was voor het Rijksmuseum van Oudheden. Het beeld was een onderdeel van de collectie die hij voor zijn museum kocht van de Antwerpse verzamelaar kolonel Bernard Rottiers.

Op 2 juli 1980 gaat een nieuwe openbare bibliotheek open, aan de Nieuwstraat, en komen de panden aan de Breestraat leeg te staan. Reuvens was uit zijn jasje gegroeid en in 1974 gefuseerd met de katholieke openbare bibliotheek – de verzuiling was echt overal in de maatschappij voelbaar – waarbij de naam *Reuvens* was gesneuveld. In juni 1980 worden de beide panden te koop aangeboden voor 950.000 gulden (ruim 430.000 euro), maar twee jaar later staan ze nog steeds te koop, nu aangeprezen als ‘grachtenpanden’ en 150.000 gulden goedkoper (zo’n 68.000 euro). De eerstvolgende keer daarna dat Breestraat 25-27 in een Leidse krant wordt genoemd, is weer twee jaar later: op 7 september 1984 wordt een bouwvergunning aangevraagd om de panden te verbouwen tot wooneenheden voor eenpersoons- en tweepersoonshuishoudens. In maart 1985 zijn de woningen bewoond. Door werkende jongeren, want de SHWJ heeft de panden gekocht, samen met Schoolsteeg 2 en Langebrug 6, en niet voor bijna een miljoen, maar ... voor 1 gulden (45 eurocent), met als addertje onder het gras de verplichting om het gebouw op te knappen. En dat is een dure grap, want de panden verkeren in slechte staat. De kosten van de verbouwing bedragen maar liefst ruim twee miljoen gulden (bijna 910.000 euro), maar die worden enigszins gedrukt, zo weet de *Leidse Courant* van 21 maart 1986 te vertellen, doordat het werk gedeeltelijk kan worden uitgevoerd binnen een werkgelegenheidsprogramma.

Collège Wallon: een van de eerste studentenhuizen

Ook in de Breestraat, naast de Stadsgehoorzaal en schuin tegenover het kantoor van de SHWJ, staat de Waalse Kerk. Dat is een kapel van en voor Franse en Belgische calvinisten die aan het eind van de 16e eeuw naar Nederland waren uitgeweken om vervolging door Spaanse rooms-katholieken te ontlopen. Deze Franstalige geloofsvluchtelingen hadden niet alleen hun eigen kerken, maar ook hun eigen ziekenhuizen, winkels en scholen. Ook in Leiden. Zo was er ongeveer de hele 17e eeuw aan de Groen hazengracht het Waals College (of eigenlijk: *Collège Wallon*), waar studenten werden opgeleid tot predikant van een Waalse kerk. Dat ging om ‘bursalen’: de studenten kregen er ook kost en inwoning, iets wat werd betaald met beurzen uit een particulier fonds. Groen hazengracht 6 was daarmee een van de eerste studentenhuizen in Nederland.

Het Waals College huurde het pand, maar in 1606 kocht de predikant Daniël Colonius het; hij was de regent van het college, waaraan hij ook les gaf. Hij kocht er in de loop van de tijd nog wat huizen bij aan de gracht, en ook aan de Doelengracht. Samen vormden die gebouwen één complex. Een paar jaar nadat Colonius in 1635 aan de pest was bezweken, verkocht zijn weduwe het vastgoed aan de universiteit. Begin 18e eeuw verkocht die de toen verkrotte panden met groot verlies. Maar van woning naar college was niet de laatste metamorfose voordat de huizen werden gerenoveerd voor werkende jongeren.

Van rosse buurt naar groene gracht

De Groenhazengracht is een rustige gracht in het oude centrum van de stad, waar je zelden hazen ziet, laat staan groene hazen. *Haas* is hier dan ook niet een dier, maar de voornaam van een vrouw. De straatnaam is namelijk terug te voeren op 'deernen die in Leiden in het openbare leven zitten', hoeren dus. In de 14e eeuw mochten prostituees hun beroep uitoefenen rond de Haagpoort (of: Witte Poort) aan een gracht die 'Schelu Truyden, of Groen-Hase-Graft', werd genoemd, en van de doelen, waar 'Zye metten Billen' woont, tot aan de vest. In de volksmond heette dit deel van de stad *Billenburch*, handig gelegen in de buurt van het oefenterrein van de schutters (de doelen) en de vertrekplaats van de koetsen naar Den Haag.

'Schelu Truyden en Groen Hase' waren de bijnamen van twee publieke vrouwen in die tijd; *Schele Trui* en *Groen Haasje* zouden we nu zeggen (de voornaam *Trui* is kort voor *Geertruida* en *Haasje* is een oud-Hollandse vrouwennaam). De naam *Groenhazengracht* herinnert daar dus nog aan. Het is hoogstwaarschijnlijk de enige gracht in Nederland die naar een 'meisje van plezier' is genoemd.

College wordt infirmerie en infirmerie wordt woonruimte

Rond 1800 beschikt het leger over het complex aan de Groenhazengracht 6. Het garnizoen dat in de Doelenkazerne (het arsenaal) is gevestigd, gebruikt de panden als ziekenboeg: de infirmerie.* In het begin van de 19e eeuw wordt de infirmerie uitgebreid: er komt een gebouw bij aan de Doelengracht en nog een op de binnenplaats daarachter. Deze gebouwen staan allemaal op het terrein aan de Groenhazengracht, dat dan ook het adres van de infirmerie is. Tot 1830 verschijnen er in de *Leidse Courant* (dan nog *Leydse Courant* geheten) regelmatig 'publieke aanbestedingen' voor aanbouw en allerlei voorzieningen. Zo maakt de 'toezieende Kommandant over de administratie der Garnizoens Infirmerie te Leyden' op 21 juli 1826 bijvoorbeeld bekend dat hij zestig 'één Mans bedde-kribben' wil kopen. In 1854 wordt het ziekenhuis opnieuw uitgebreid, maar zo'n twintig jaar daarna is de rek eruit en verhuist de infirmerie naar buiten de Morspoort. 'Links op den hoek van den singel en den *Morschweg*, in eene frissche en lommerijke omgeving, met het front naar den *Morschweg*', jubelt J.B. van Loenen in zijn stadsgids van 1905, staan 'de ruime en fraaie gebouwen der *Militaire Infirmerie* die in 1875 uit het oude, vunjige gebouw op den Groenhazengracht hierheen werd overgebracht.' De gemeenteraad gaf dan ook 'de meer dan onvoldoende staat waarin zich de Garnizoens-Infirmerie alhier bevindt' als reden voor een nieuw te bouwen militair ziekenhuis.

Dan is het een eeuw lang stil rond die in 'meer dan onvoldoende staat' verkerende Groenhazengracht 6. Pas in de *Leidse Courant* van 1 augustus 1968 duikt het adres weer op: burgemeester en wethouders laten weten er geen bezwaar tegen te hebben dat de Stichting Leidse Studentenhuisvesting dat pand van de gemeente koopt. Dat gaat niet voorspoedig, want in het *Leidsch Dagblad* van 22 december 1972 valt te lezen dat het pand nog steeds niet is overgedragen, omdat de gemeente nog geen vervangende woonruimte heeft kunnen vinden voor de huurders ervan. Daarna gebeurt er in 1980 pas weer iets: in de 'Mededelingen van het gemeentebestuur' in de kranten van 18 april staat dat de gemeente goedkeuring wil geven aan plannen om woningen te bouwen voor alleenstaanden en tweepersoonshuishoudens aan onder meer de Groenhazengracht 6. In 1982 koopt en renoveert de SHWJ het complex Groenhazengracht 6 en Doelengracht 3. De gebouwen zijn dan nog vrijwel in originele staat; Groenhazengracht 6 werd in 1975 een rijksmonument en Doelengracht 3 is sinds 1992 een gemeentemonument.

* Het woord *infirmerie* komt uit het Frans en betekent 'ziekenzaal, ziekenboeg, eerstehulp'.

De Doelenkazerne | circa 1900

De Doelenkazerne | circa 1900

Doelen voor de schutters

De Doelengracht dankt zijn naam aan de voormalige oefenterreinen en gebouwen (samen *doelen* genoemd) van de twee Leidse schuttersgilden: het St.-Jorisgilde, en het St.-Sebastiaangilde. Het terrein maakte begin 19e eeuw plaats voor de Doelenkazerne (het arsenaal) en een aantal bijgebouwen, zoals de infirmerie. Alleen de poort die toegang gaf tot het voormalige Doelencomplex staat er nog: de Doelenpoort uit 1645, van Arent van 's-Gravesande. Begin jaren tachtig van de vorige eeuw werd een groot deel van de kazerne gesloopt voor woningen en gebouwen voor de universiteit. Het arsenaal en de infirmerie bleven bewaard; het arsenaal kwam in handen van de universiteit en de infirmerie werd woonruimte van de SHWJ.

Van ouden van dagen naar werkende jongeren

'Door den kerkeraad der Gereformeerde Kerk alhier is gisteravond in publieke veiling aangekocht, het groote heerenhuis aan de Hooigracht, no. 38, voorheen bewoond door wijlen Mevrouw du Rieux (...) om te worden ingericht tot Rusthuis voor Ouden van dagen', zo meldt de *Nieuwe Leidsche Courant* op 25 november 1922. Deze protestants-christelijke krant volgt daarna nauwgezet het enigszins stoeve verloop tot aan de opening van het rusthuis. Dat de krant hier zoveel aandacht voor heeft, is vast te danken aan de voorzitter van de Rusthuiscommissie die was ingesteld om de oprichting en het beheer van het tehuis te leiden. Dat was namelijk de directeur van de krant, J. Karstens (en dat is ook de grootvader van notaris Jan Karstens, de latere voorzitter van de SHWJ, zie pagina 18).

Voor de metamorfose tot rusthuis is veel geld nodig, en dat probeert de kerkenraad van particulieren te lenen. Dat blijkt uit een advertentie in de krant van 27 december 1922, waarin de kerk lezers uitnodigt om deel te nemen aan een lening van 15.000 gulden 'voor het tegen 1 mei 1923 te openen Rusthuis van Ouden van dagen' – een enorm bedrag als je bedenkt dat het hele pand voor 20.500 gulden (ongeveer 9.300 euro) in bezit kwam van de kerk. In dezelfde krant staat een sfeerimpressie van het interieur, waarin de grandeur en het comfort ervan breed worden uitgemeten, om nogal ontvankelijk te besluiten met: 'Al die heerlijkheid, al die weelde is voorbij. Dat groote huis staat nu koud en ledig, wacht op nieuwe bewoners, op de schatten uit Christus' gemeente, zoals een der Kerkvaders ze noemt.'

Die datum van 1 mei wordt niet gehaald, want op 13 april bericht de krant dat de verbouwing uitloopt en de opening is verzet naar 1 augustus. Maar ook die datum blijkt te optimistisch, want in een advertentie in de krant van 3 augustus worden leveranciers uitgenodigd om 'waren en benodigdheden te leveren voor het binnenkort te openen Tehuis voor ouden van dagen, zooals Melk, Boter, Kaas, Vleesch, Vet, Kruidenierswaren, Aardappelen, Groenten, Brandstoffen, Schoonmaakartikelen enz.' Daar zijn twee voorwaarden aan verbonden: de aanbieding moet vóór 15 augustus binnen zijn en de middenstander moet lid zijn van de gereformeerde kerk – de verzuilde maatschappij in optima forma, want aan katholieke of hervormde melk kunnen we natuurlijk niet beginnen, daar worden de 'schatten van Christus' gemeente', de oudjes dus, maar opstandig van.

Uit 'welingelichte kringen' weet de krant op 4 september dat het tehuis twee weken later zal opengaan; de directrice, mejuffrouw A. van Mazijk, en het dienstpersoneel hebben het gebouw dan al betrokken. Maar ook dat bericht is voorbarig, want de krant meldt later dat 'wij van bevoegde zijde hebben vernomen' dat de opening opnieuw is vertraagd, nu tot woensdag 26 september. In een advertentie op 22 september bevestigt de Rusthuiscommissie die datum, en nodigt iedereen uit het dan te komen bezichtigen; en met *iedereen* wordt bedoeld: iedereen die lid is van de gereformeerde kerk, verder niemand.

Op 26 september 1923 is het daadwerkelijk zover: het rusthuis wordt officieel geopend. De *Nieuwe Leidsche Courant* bespreekt uitvoerig zowel de opening als het huis zelf. Het eindoordeel is jubelend: 'Hoewel de waarde van ideële dingen niet in contanten is uit te drukken, meenen wij gevoeglijk te kunnen constateeren, dat de Gereformeerde Kerk alhier door de omvorming naar de eischen des tijds in dit kapitale gebouw een waardevol bezit heeft verkregen. Onze totaalindruk was na de bezichtiging: Dit is geen stichting maar een tehuis in den letterlijken zin des woords.' Het zou zomaar de lijfspreuk van de SHWJ kunnen zijn. De verslaggever merkt verder nog een 'fraai gebeeldhouwde trap' op, die 'langen tijd door 19e eeuwsh vandalisme met een laag verf was bedekt'. Alles was 'zoo buitengewoon aantrekkelijk ingericht, dat men zelf zou verlangen bewoner van het Rusthuis te zijn'. Dat zou je tegenwoordig ook kunnen verlangen, als je afgaat op de huidige bewoners, want die vinden het prettig wonen op de Hooigracht 38 (een interview met een van hen vind je op pagina 92).

Vliegende vogels van een 'behangelschilder'

In een boek van de Rijkscommissie voor de Monumentenzorg uit 1944 noemt de auteur, E.H. ter Kuile, de buitenkant van Hooigracht 38 'onbelangrijk', en ook de ouderdom – gebouwd in het midden van de 18e eeuw – is niet uitzonderlijk te noemen in een stad als Leiden. Maar samen met het interieur is het gebouw toch zo bijzonder, dat het in 1968 een rijksmonument wordt. Het boek beschrijft een eetkamer 'met eenvoudige betimmering, schoorsteen, penantspiegel* en

* Een *penantspiegel* is een langwerpige smalle spiegel tussen twee vensters.

ingebouwd buffet in Lodewijk XVI-vormen', een zaal 'met wand- en zolderbetimmering en een schoorsteen met grijsmarmere mantel en rijk gesneden boezem, alles in rococovormen' en meldt dat de 'geschilderde behangsels, die thans verdwenen zijn, (...) in 1763 [waren] vervaardigd door J. van Dreght'. Alleen 'in het midden van de zoldering bevindt zich nog een ovaal doek met voorstelling van vliegende vogels'. Verder gaat het boek nog in op de trap en op een fraai ornament in het trapportaal 'alles in Lodewijk XVI-vormen'. Het ornament verbeeldt 'een medaillon met drie amoretten,* verschillende muziekinstrumenten en de alliantiewapens-Van Lelyveld en -Van Royen'. Die twee families waren door het huwelijk tussen Pieter van Lelyveld en Cipriana van Royen met elkaar verbonden ('geallieerd'). Het schatrijke paar, dat rond 1800 op de Hooigracht 38 woonde, liet het kostbare ornament aanbrengen als blijk van hun liefde. Van Lelyveld was overigens kapitein van de schutterij, dus werkte in de doelen (zie pagina 83).

De schilderijen van de vooraanstaande Amsterdamse 'behangselschilder' Johannes van Dreght waren landschappen met een omlijsting, zodat ze het effect van een theaterdecor gaven, vertelt Richard Harmanni in zijn proefschrift. Ze werden in 1923 verkocht, voordat het bejaardenhuis er zijn intrek nam. Maar de plafondschildering bleef dus bewaard. En ook de ontwerpen van de behangschilderingen van de Hooigracht 38 zijn nog in Leiden, die worden namelijk bewaard in De Lakenhal. Het Amsterdam Museum bezit zelfs een plafondstuk van Van Dreght. Hij is dan ook niet de eerste de beste kunstenaar: hij schilderde onder meer een schoorsteenstuk in het Amsterdamse stadhuis op de Dam.

* Een *amorette* is een liefdesgodje dat als jong kind is voorgesteld.

Het *Leidsch Dagblad* van 24 januari 1972 bericht dat de gemeente heeft besloten om gemeentelijke garantie te geven aan de Stichting Huisvesting Werkende Jongeren voor een lening. Met die lening zal de SHWJ vier panden kopen, waaronder de Hooigracht 38. Het is de enige impliciete aanwijzing dat het rusthuis verdwijnt, want verder verloopt de overgang van tehuis naar woningen geruisloos. In maart is de laatste overlijdensadvertentie van een bewoner van het rusthuis in een Leidse krant te vinden, en de eerstvolgende keer dat de Hooigracht 38 daarna wordt genoemd, is op 15 mei 1972 in het *Leidsch Dagblad*: de SHWJ laat weten dat het wekelijkse spreekuur verplaatst is van Steenschuur 5 naar Hooigracht 38. De stichting gebruikt daar overigens de – wat zij noemt – *regentenkamer*: de kamer met de mooie plafondschildering.

In juni 1986 vindt er een bestuurswisseling plaats: voorzitter André Spijker geeft het stokje door aan de huidige voorzitter, Rob Lever, tot dan secretaris van de SHWJ (op pagina 194 staat een gesprek met hem). Het *Leidsch Dagblad* van 8 juli besteedt daar prominent aandacht aan. Het bestuur laat zich fotograferen in de tuin van de Hooigracht en toont trots de pronkstukken: 'een fraai beschilderd plafond, een zwarte marmere schouw en een kamer, betimmerd in de Louis XVI-stijl'. Zelf is de stichting inmiddels verhuisd naar de Nieuwstraat, want toen de Hooigracht 38 in 1985 werd gerestaureerd, moest de stichting tijdelijk een ander onderkomen vinden. Maar de Hooigracht was zo mooi opgeknapt, dat de SHWJ het hele pand voor woningen bestemde en zelf op de Nieuwstraat bleef.

Renovaties in de jaren tachtig

In 1981 kregen bijna alle panden die de SHWJ tussen 1970 en 1973 had gekocht een opknopbeurt. Alleen de Hooigracht 38, een pand dat in diezelfde tijd was verworven, werd pas later grondig gerenoveerd, namelijk in 1985. Dat er zoveel kon worden vernieuwd, kwam door de rijkssubsidie die Leiden in 1980 had ontvangen om oude woningen te renoveren voor de huisvesting van jongeren (in de kadertekst op pagina 57 lees je hier meer over). Bestaande panden die de SHWJ in 1981 en 1982 kocht, werden meteen gerenoveerd met behulp van deze subsidie.

Het jaarboekje van de Vereniging Oud Leiden van 1986 memoreert hoe het aanzicht van de stad in die tijd veranderde door de renovatie en restauratie van veel oude woonhuizen en andere oude gebouwen. Maar ook nieuwe gebouwen zorgden ervoor dat de stad veranderde, zo vertelt het jaarboekje, sterker: het is zelfs opvallend 'hoeveel nieuwbouw er in de binnenstad is gerealiseerd. Talloze open plekken, die soms jarenlang onbebouwd waren geweest, werden opgevuld.' De SHWJ deed daar ook aan mee: in 1982 en 1983 liet de stichting vijf nieuwe panden bouwen. Maar ook in de jaren zeventig liet zij al nieuwe woningen bouwen. Over nieuwbouw lees je alles in de volgende thema's.

HET MOOISTE APPARTEMENT DAT DE SHWJ TE BIEDEN HEEFT

‘Niet veel mensen hebben het voorrecht om in een monumentaal pand van zulke allure te wonen.’

Je kunt het treffen met je woning, bijvoorbeeld als die charme heeft, op een goede locatie ligt of beschikt over buitenruimte. Maar Bas Waterdrinker won de jackpot: hij heeft zonder enige twijfel het mooiste appartement dat de SHWJ te bieden heeft. Het is ruim, monumentaal, centraal maar toch rustig gelegen en grenst aan een gemeenschappelijke tuin. Bovendien straalt het grandeur uit dankzij talloze authentieke details, zoals een plafondschildering. Hoe is het om zo bijzonder te wonen?

Derde keer raak

'Het is voor jongeren heel lastig om in Leiden aan betaalbare woonruimte te komen. Voor mij was dit op mijn 29e mijn eerste "eigen" appartement. Daarvoor woonde ik steeds in onderhuur. De SHWJ kwam ik op het spoor door een vriend van mij, die in een appartement van de stichting woonde op de Hooglandse Kerkgracht. Zo'n mooie woning midden in het centrum wilde ik ook wel, dus ik heb me snel ingeschreven. Toen die vriend een verre reis maakte, heb ik een halfjaar van zijn huis kunnen genieten. De eerste twee appartementen die ik via de SHWJ kreeg aangeboden, heb ik afgeslagen. Het woningtype en de ligging spraken me niet aan, en op dat moment had ik geen haast om te verhuizen. Maar de derde keer was het raak. En hoe! Toen ze me belden met het aanbod, woonde ik in onderhuur op de Hooigracht, maar de oorspronkelijke bewoonster had aangekondigd dat ze terugkwam, dus ik moest eruit. "We hebben iets voor je op de Hooigracht", kreeg ik te horen. Ik hoefde alleen maar uit mijn raam te kijken, want het appartement bleek aan de overkant van de straat te zijn, in een monument uit de tweede helft van de 18e eeuw.'

Originele plafondschildering

'Ik stond helemaal versteld toen ik hier voor het eerst binnenkwam. Dit is een heel bijzondere woning op een bijzondere plek, midden in het centrum, met alle voorzieningen op loopafstand. Niet veel mensen hebben het voorrecht om in een monumentaal pand van zulke allure te wonen. Ik vind het in ieder geval een hele eer. De woonkamer is ruim en heeft grote ramen, een zwarte marmeren schouw, ornamenten en een prachtig beschilderd plafond dat een lucht met vliegende vogels voorstelt. Ik weet dat de schildering origineel is, want er is weleens een restaurateur langs geweest die dat vertelde. Alleen de vogel in het midden is waarschijnlijk een latere toevoeging. Die is niet helemaal in perspectief geschilderd.'

'DE EERSTE REACTIE VAN IEDEREEN DIE HIER
BINNENKOMT IS: WAUW!'

Afzien in de winter

'De eerste reactie van iedereen die hier binnenkomt is: wauw! Veel mensen zijn verbaasd dat je zo'n appartement überhaupt kunt huren. Het is niet alleen bijzonder om te zien, maar ook lekker ruim. Achter de woonkamer is een stuk aangebouwd. Daar hebben we een slaapkamer, keuken, badkamer en toilet. En boven is een verdiepinkje met nog een slaapkamer. De ramen in de woonkamer zijn heel hoog. Gelukkig konden we de gordijnen van de vorige bewoner overnemen; die zijn op maat gemaakt.'

Zo'n hoge woonkamer ziet er schitterend uit, maar heeft ook nadelen. Het is hier slecht geïsoleerd en warme lucht stijgt op, dus in de winter stoken we ons blauw, maar blijft het toch afzien.'

Gezamenlijke binnentuin

'Het pand waar dit appartement deel van uitmaakt, ligt op de Hooigracht, maar wij wonen helemaal aan de achterkant; onze woning grenst aan de rustige Middelweg. Vanuit de woonkamer kijken we uit op de gemeenschappelijke binnentuin, die we delen met de bewoners van de dertien andere appartementen in dit complex. De woonkamer en tuin liggen op het zuiden, dus we hebben de hele dag zon. Omdat wij op de begane grond aan de tuinzijde wonen, is het voor ons extra makkelijk om bij mooi weer even naar buiten te lopen. Er is gemeenschappelijk tuinmeubilair en een hovenier houdt alles netjes bij. Ook is er een fietsenstalling, waar de bewoners via een poort aan de kant van de Middelweg terechtkunnen. Vervolgens lopen ze over een paadje langs onze woonkamer naar de achteringang van het gebouw. Er wordt dus veel bij ons naar binnen gekoekeloerd, maar goed, het zijn mensen die we kennen.'

Inbraak

'Helaas kwamen er ook weleens onbekende mensen met minder goede bedoelingen door de poort. Het slot daarvan was stuk en dat hadden we al gemeld bij de SHWJ, maar het was nog niet gerepareerd. Wij sliepen in de slaapkamer boven, en op een nacht hoorden we geluiden beneden. De politie stond in ons huis! Er bleek bij ons te zijn ingebroken en alles was overhoop gehaald. De ramen van onze woonkamer konden we tot dan toe alleen afsluiten met een pin, maar die ramen zijn behoorlijk zwaar en één zo'n pin zat waarschijnlijk niet ver genoeg naar binnen. Een inbreker die via de poort de tuin in was gekomen, heeft daardoor een raam kunnen openen. Wij hebben daar niets van gemerkt, maar toen hij bij ons was geweest, is hij ook nog naar het appartement van onze buurman gegaan. Die zag ineens een hand tussen de gordijnen door komen en gaf een gil. De inbreker ging ervandoor en de buurman ontdekte dat bij ons een raam en de deur openstonden en heeft de politie gebeld. Na de inbraak heeft de stichting direct sloten op onze ramen gezet en de poort gerepareerd. Maar het was wel een ontzettend vervelende gebeurtenis. Er waren spullen gestolen en het is een rotidee dat er een vreemde overal aan heeft gezeten. Mijn vriendin heeft zich nog wel een tijd onveilig gevoeld. Zoiets gaat je niet in de koude kleren zitten.'

Leuke en betaalbare woningen

'Op de inbraak na hebben we hier toch vooral met veel plezier gewoond. Onze mooie tijd op de Hooigracht sluiten we binnenkort af, want we hebben een huis gekocht binnen de singels van Leiden, met een tuin. Het is gebouwd in 2001 en goed geïsoleerd, dus we verheugen ons al op een lekker warm huis in de winter. De woningmarkt is erg lastig op dit moment. Wij hebben het geluk dat we allebei een goede baan hebben en nu een eigen huis kunnen betalen. Maar hoe moet een onderwijzer of een agent dat bijvoorbeeld doen? Het blijft dus belangrijk dat de SHWJ er is, met leuke en betaalbare woningen. Dat soort organisaties zie je niet veel.'